

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری صاد
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

سینمای مستند، استخوان لای زخم جشنواره فجر

داریم؛ همچنین یک جشنواره بین‌المللی دیگر برای سینمای مستند داریم که نامش جشنواره سینما حقیقت است، این دو جشنواره مخاطب و بستر دیده شدن دارند. سالهاست که به عزیزان مادر فیلم کوتاه و مستند احترام گزارده می‌شود و به آنان می‌گوییم «جشن ملی است و شما هم بیابید»، اما فراموش نکنید که عزیزان سینمای بلند نیز حق و حقوقی دارند که باید رعایت شود. آثار کوتاه و مستند قبلاً آکران شده‌اند.»

از این سخنان به خوبی می‌توان فهمید که نوع برخورد با سینمای مستند در جشنواره فجر چگونه است.

جالب است که از ماه‌ها قبل، مطالبه جدی برای اختصاص نمایش به فیلم‌های مستند و برگزاری نشست خبری برای آنها شکل گرفته بود؛ به طوری که محمد حمیدی مقدم مدیرعامل مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی در گفت‌وگویش با تسنیم اشاره کرده بود: «به نظرم با توجه به صحبت‌هایی که داشتیم اتفاقات خوبی در جشنواره فیلم فجر امسال رقم خواهد خورد. برای مثال، پیشنهاد کردیم که برای نمایش آثار مستند و کوتاه، یک سالن مجزا گرفته شود، حتماً فضای استقبال از تولیدکنندگان این آثار و نشست خبری جدا برای آنها برگزار شود، آنهم در زمانی که فیلم سینمایی داستانی دیگری روی پرده نیست که توجهات به سمت آنها پرت بشود. آقای خزاعی نیز به اعتراضات ما گوش دادند، جلسه‌ای برگزار شد که منجر به تغییر آیین‌نامه شد.»

این اتفاق در شرایطی است که خوشبختانه، امسال فیلم‌های انیمیشن جدی گرفته شدند و با اختصاص سانس میانی به این آثار، مشخص شد که رویکرد جشنواره نسبت به این شاخه از سینما تغییر جدی پیدا کرده است. بنابراین همانقدر که سیاست جشنواره درباره سینمای انیمیشن قابل تقدیر است، نگرش آن به سینمای مستند قابل انتقاد است. در مجموع به نظر می‌رسد که سینمای مستند تبدیل به استخوان لای زخم در جشنواره فیلم فجر شده است؛ نه اراده‌ای برای ارتقای این بخش وجود دارد، نه جسارتی برای یک تصمیم همیشگی برای آن! تسنیم.

نتیجه این تغییر رویه، اتفاق قابل توجهی را رقم زد؛ چرا که باعث شد تا ۳ فیلم مستند جدید که موفق به حضور در جشنواره سینما حقیقت نشده بودند، به جشنواره فیلم فجر راه پیدا کنند. مستندهای «درباره مهرداد بهار» ساخته پیام مستوفی، «شاهین لیل» به کارگردانی نصرالله محمدی ایازی و «مرزهای خاموشی» اثری از امید هاشملو، ۳ فیلمی هستند که از دایره انحصار انتخاب فیلم‌های مستند از جشنواره سینما حقیقت خارج شدند.

بی توجهی به بخش مستند همچنان ادامه دارد

بی توجهی به سینمای مستند در جشنواره فیلم فجر، تبدیل به یک سوژه تکراری برای نوشتن گزارش خبری توسط رسانه‌ها شده است، چرا که در یک دهه اخیر، انواع و اقسام سیاست‌گذاری‌های متفاوت و غیر یکسان برای این بخش لحاظ شده و تقریباً هیچ دبیری هم جرأت یک تصمیم قاطع و همه‌گیر برای این بخش را نداشته است. حذف سیم‌رغ بخش پژوهش و جلوه‌های ویژه و تبدیل به یک سیم‌رغ برای فیلم‌های مستند، اختصاص بدترین سانس برای نمایش فیلم‌های مستند در چند سال اخیر، حذف نشست خبری عوامل تولید فیلم و... بخشی از داستان دردناک برخورد جشنواره فجر با شاخه‌ای از سینما است که به گفته عده‌ای آبروی سینمای ایران در دنیا است! البته با وجود فشرده‌گی آکران فیلم‌های سینمایی هم چاره جز این تصمیمات نبوده است. در دو سال اخیر این سلسله اقدامات به شیوه جدیدی ادامه پیدا کرده و فیلم‌های مستند فرصت حضور در جدول نمایش اصلی کاخ جشنواره را هم پیدا نکرده‌اند و با طرح این بهانه که سالن اختصاصی به این آثار در برج میلاد داده شده است، عملاً نمایش این آثار به محاق رفته است.

احتمالاً جسورانه‌ترین حرف درباره حضور بخش مستند در جشنواره فجر را باید متعلق به مجتبی امینی، دبیر چهل و دومین جشنواره فیلم فجر بدانیم؛ جایی که او در نشست خبری در پاسخ به سوال درباره بی توجهی به آثار مستند و کوتاه گفت: «یک جشنواره بین‌المللی به اسم جشنواره فیلم کوتاه تهران برای فیلمسازان کوتاه

هر چه قدر تغییر رویه در انتخاب آثار بخش مستند در جشنواره فجر، قابل تحسین بود، بی توجهی به نمایش آثار کام مستندسازان را در جشن ملی سینمای ایران تلخ کرد.

۱۱ فیلم مستند به بخش مسابقه سینمای مستند در چهل و سومین جشنواره فیلم فجر راه یافتند؛ مستندهایی که برخی دومین نمایش جشنواره‌ای خود را پس از حضور در سینما حقیقت، پشت سر خواهند گذاشت و برخی دیگر برای اولین بار در جشنواره فیلم فجر رونمایی می‌شوند. نگاهی به این آثار، نشان از تنوع موضوعی آثار این بخش دارد، به طوری که مستندهایی با موضوعات ورزشی، حیات وحش، تاریخ و ادبیات، دفاع مقدس، هنر و... دیده می‌شود.

در این بین، مروری بر چند نکته دارای اهمیت است. ماجرای یک بی‌عدالتی و روندی که عوض شد!

۲-۳ سالی است که در فراخوان جشنواره فیلم فجر ذکر می‌شود که مستندهایی امکان حضور در جشنواره فیلم فجر را دارند که پیشتر در جشنواره سینما حقیقت حضور داشته باشند و فیلم‌هایی که در این رویداد سینمایی حضور نداشته‌اند، اجازه حضور در ترکیب فیلم‌های مستند جشنواره فیلم فجر را ندارند. با این قانون‌گذاری، مستندهایی که در فاصله جشنواره سینما حقیقت تا جشنواره فیلم فجر آماده می‌شدند و همچنین فیلم‌هایی که بنابر سلیقه هیئت انتخاب جشنواره سینما حقیقت، نمی‌توانستند به این رویداد راه پیدا کنند، یک فستیوال مهم دیگر سینمایی را هم بدون حتی لحظه‌ای داوری یا انتخاب، از دست می‌دادند!

به نظر می‌رسد این اتفاق نوعی بی‌عدالتی در حق این آثار است، اما در فراخوان جشنواره فیلم فجر امسال، اتفاق مثبتی رخ داد و شرایط حضور فیلم‌های مستند در جشنواره دچار تغییر جدی شد. در فراخوان جشنواره فیلم فجر امسال، به صراحت ذکر شده بود که: «فیلم‌های این بخش باید معرفی شده توسط هیئت انتخاب هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران (سینما حقیقت) باشند. (تقاضای حضور فیلم‌های مستند بلند سینمایی منوط به راهیابی این آثار به بخش مسابقه جشنواره سینما حقیقت نیست).»

بهرام افشاری | هوتن شکبیا | الهه حصاری
مهدی حسینی نیا | صدف اسپهبدی | حسین پاکدل
با هنرمندی سیاوش طهمورث | ناهید مسلمی

SEVENTY THIRTY

کارگردان بهرام افشاری
تهیه کننده سید ابراهیم عامریان

Director Bahram Afshari | Producer Ebrahim Amerian